

Pronumele *kto* are forma sîrbească: *tko že sy jest...* (p. 95).

Sînt frecvente participiile *rěky* „zicînd“ (95); *nogi blagověstuvjuščich* „picioarele celor care bine vestesc“; *tlějuščuju sę...* „care piere... tvară“ *veselujuščuju* „fața veselindu-se“. Forma *veselujum sę* e caracteristică limbii lui Ioan Exarhul¹. Ori: *viždu solnca mrěcajušta* „văd soarele întunecîndu-se“.

Aceste gerunzii și participii se foloseau și cu verbul *a fi* — după originalul grecesc *kai ĩn aŭto kechrimatiměnov* *běše vřzvěšteno* „era vestit, înștiințat“ (96). Ori *i běsta čudešta sę* „și fură mirîndu-se“ (p. 97), adică „se mirară“ gr. *kai ĩn θαυμάζοντες* (Luca II.34).

În sintaxă un arhaism expresiv e funcția predicativă a partic. prez. și tr. 1 active, care stau în aceeași frază ca predicate la rînd cu aoristul de care se leagă prin *și*: „... *i (și) prijemъ vъ rucě svoj i blagoslovi boga i reče...* „Și iată îl *primi* în mîinile sale și blagoslovi pe Dumnezeu și zise“. Scopul în frază se exprimă prin indicativ cu conjuncția *da*: *da dozru, da vižu...* „să văd“, *da ne kbsnū* „să nu întîrzii“. Această construcție a înlocuit vechiul conjunctiv și caracterizează limbile slave de sud, îndeosebi *bulgara*.

Nu lipsesc nici construcțiile cărturărești ca dativul cu infinitivul: după *byti* cu sensul de „a trebui“, *da dozru emu že iest byti vъ tebě...* (p. 96) „să văd că el trebuie să fie în...“

Lexicul e bogat cu colorit arhaic și bulgăresc pentru că spune *nadežda* „nădejde“, *viždu* „văd“, *prěžde* „mai înainte“, *procvětěbъ* „va înflori“, *da ne kbsnū* „să nu întîrzii“, *glagolati* „a vorbi“, *vladiko* „stăpîne“, *liki aggelskyie* „cetele îngeresti“, *sice* „astfel“, *otъ privuzъ* „de nod“, *prositi sę* a cere „a se ruga“. Mai frecvent era *moliti sę* „a se ruga“, *dobrogověinъ* „cel care cultivă binele“ „evlavios“. *Imže* are sensul de „întrecut, pentru că „*tak—kak*“: *Svētъ pravednikom prisno, imže* (întru cît) *něčistivich ugasajetъ* (p. 94). Sau: *jako kedrъ vъ Livane umnožitъ imže ne gnije...* „ca cedrii Livanului se vor înmulți, fiindcă nu va pieri...“; Conjuncțiile *poneže, bo* și *ubo* sînt cauzale „pentru că“, *dětišta* în loc de *otroče...* „copil“. Dintre cuvintele compuse remarcăm pe cele cu prefixe ca: *pro* — în loc de *pre* — „prin“: *proiděbъ oružie* „va trece sabie“ — și *otъ* nu cu sensul de despărțire „dela, din“, ci imprima o acțiune inversă sensului pe care-l avea inițial cuvîntul la care se adaugă: *otimulъ otъ srdecъ* „se va lua din inimi, nu va mai avea“.

Alte cuvinte compuse sînt calchiate din greacă: *Blagogověinъ*, „religios, evlavios“ *εὐλαβής* (Luca II, 25), *blagosloviti* *εὐλογέω* „a binecuvînta; *blagověsti* „a bine vesti“. Caracteristic limbii lui Ioan Exarhul sînt și cuvintele *edinako* „numai“, *jakože edinako vъ tělesii*. Apoi *ŭvēta* „mîngiere“ (*ŭtecha*), gr. *παράκλησιν* *pravdivo* „drept“ (p. 96), *preročno* „ce e contrazis, disputat“, sl. *prerekaemo*, gr. *ἀντιλεγόμενον*.

E o traducere proprie a Evangheliei deosebită de vechea traducere care circula în slavă. Astfel Ioan Exarhul nu spune de ex. că *Simeon... čaje ŭtechi israilěvi* „așteaptă mîngierile lui Israel“, ci spune: *živi ŭvēta israiltska* (p. 96). Sau în loc de *nyně otpuštъeši raba tvoego* spune: *nyně otrěši raba svoego* (p. 96). Ori: „... *jako da otkryjut sę ot mnogychъ serdecъ pomыšlenie* „ca să se descopere gîndurile — intențiile — din multe inimi.“ Spune *jakože ŭbo oti-*

² P. Ilievskji *Slovata na Ioana Egzarha...*, p. 22.